

ВІДГУК

офіційного опонента,

доктора педагогічних наук, професора Мирослави Василівни Данилевич
на дисертацію **Лесі Богданівни Лотоцької** за темою **«Формування
здорового способу життя у студентів медичних закладів вищої освіти»**,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за
спеціальністю 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки

Актуальність теми дисертації. Проблема формування здорового способу життя студентської молоді в Україні набуває особливої гостроти, оскільки сучасна ситуація щодо їхнього стану здоров'я характеризується високими показниками захворюваності та морально-духовною кризою. Ситуація, що склалася нині в Україні, обумовлена низкою суспільно-політичних, соціально-економічних, технологічних, кліматичних, екологічних та інших чинників. До них доєдналися карантинні обмеження в період епідемії COVID-19 та збройна агресія російської федерації, що призвели до запровадження дистанційного навчання, масової вимушеної міграції, необхідності навчання онлайн під час воєнного стану і, як наслідок, постійного стресу, який негативно впливає та фізичне та ментальне здоров'я.

Тому дбайливе, відповідальне ставлення до власного здоров'я постає одним з пріоритетів сучасного суспільства, а здоров'я вважається головною суспільною цінністю. Студентська молодь – це найбільш важливий потенціал для розвитку соціуму. Власне здоров'я визначає можливості реалізації майбутніх фахівців, їхню здатність до професійної, суспільної, творчої та інших видів діяльності.

Сучасне навчання у медичному закладі вищої освіти (ЗВО) висуває високі вимоги до студентів, у тому числі до стану їхнього здоров'я. Підвищення рейтингу здоров'я у системі цінностей студентів, оволодіння методиками його оцінки та технологіями збереження є необхідними умовами успішної професійної діяльності майбутніх медиків.

Для цього необхідно формувати у кожного студента усвідомлення життєвого пріоритету здоров'я, культури здорового способу життя, виховувати стійку мотивацію до навчання, саморозвитку та самоудосконалення. Формування здорового способу життя студентів-медиків є також одним із напрямів професійної підготовки лікарів, до обов'язків яких входить санітарно-просвітницька робота поміж населення,

Зважаючи на вищевикладене, дисертаційна робота Лесі Богданівни Лотоцької є актуальною і засвідчує наукову цінність дослідження.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дослідження провадилося згідно плану науково-дослідницької роботи кафедри медичної інформатики Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького як складова комплексної наукової проблеми «Організація та управління інформаційними процесами моніторингу і контролю у медицині» (номер державної реєстрації 0119U100174) та плану науково-дослідної роботи кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка як складова комплексної наукової проблеми «Українська освіта у контексті європейських інтеграційних процесів» (державний реєстраційний номер 0117U005400).

Тему дисертації затверджено (протокол № 15 від 16.12.2010 р.) та уточнено на засіданні вченої ради Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (протокол № 11 від 13.10.2022 р.), узгоджено на засіданні бюро Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 3 від 29.03.2011 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Результати аналізу змісту дисертації та публікацій Л. О. Лотоцької дозволяють зробити висновок про наукову обґрунтованість й достовірність викладених здобувачкою результатів. Залучення широкої теоретичної бази з питань формування

засад здорового способу життя студентів уможливило ґрунтовне висвітлення теоретичних засад дослідження, формулювання його вихідних положень, підбір методів наукового дослідження, адекватних завданням роботи; застосування відповідного наукового інструментарію.

Обґрунтованість наукових положень та висновків обумовлена застосуванням сучасних методів наукового дослідження, поміж них теоретичні (аналіз, синтез, порівняння, систематизація), емпіричні (анкетування, тестування, спостереження, моделювання, педагогічний експеримент), методи математичної статистики, які сприяли забезпеченню достовірності отриманих результатів.

Авторкою проведена коректна кількісна та якісна оцінка результатів дослідження за допомогою статистичного аналізу, що лише підтверджує значущість і доцільність упровадження в освітній процес закладів вищої освіти медичного профілю моделі вдосконалення культури здорового способу життя студентів. Для наочного представлення отриманих результатів здобувачка застосувала достатню кількість належно оформленого цифрового та графічного матеріалу (22 рисунки і 25 таблиць).

Результати дослідження є достатньо апробовані на наукових, науково-практичних конференціях і конгресах міжнародного, всеукраїнського рівнів та висвітлені у наукових публікаціях здобувачки. Основні наукові результати упроваджені у практику роботи низки медичних ЗВО в різних регіонах України.

Наукова новизна дослідження. Характеризуючи дисертаційну роботу у контексті вперше отриманих та найбільш вагомих наукових результатів, відзначимо, що дисертанткою *простежено* наявність різноманітних підходів щодо трактування дефініції «здоров'я» як складного феномена глобального значення; *конкретизовано* сутність поняття «здорові університети» як загальноуніверситетського підходу у цілісному розумінні здоров'я, створення освітнього середовища та забезпечення організаційної культури, які сприятимуть здоров'ю, добробуту і сталості студентської

спільноти, даючи змогу повно реалізувати власний потенціал; *теоретично обґрунтовано* педагогічну модель, структуровану для відображення взаємозв'язку фундаментальних принципів, процесів, результатів і перспектив у формуванні здорового способу життя студентської молоді медичних ЗВО.

Здобувачкою *визначено* вплив самооцінки здоров'я студентів-медиків, як інтегрального показника і мотиваційної детермінанти здоров'я, на формування здорового способу життя та взаємозв'язок між чинниками, які зумовлюють бал самооцінки здоров'я студентів.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Відзначимо, що дисертація Л. Б. Лотоцької логічно побудована, а її складові – взаємопов'язані. Дисертантка переконливо доводить актуальність обраної теми, чітко визначає мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження. Теоретична основа наукового пошуку, а також джерельна база засвідчують глибокий аналіз представлених наукових розробок за обраною темою роботи (список використаних джерел налічує 246 найменувань, серед яких 122 – іноземною мовою).

Дисертаційна робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Структура дисертації відповідає логіці поставлених у дослідженні завдань та відображає їх комплексну реалізацію. Загальний обсяг дисертації – 211 сторінок, основний зміст – 176 сторінок.

У першому розділі «Сучасні тенденції формування засад здорового способу життя студентів» проаналізовано низку підходів щодо визначення поняття здоров'я як складного феномена глобального значення представниками різних наукових шкіл і напрямів.

Авторкою встановлено зміщення акценту в збереженні й зміцненні здоров'я у бік активізації здоров'язбережувальної позиції особистості, опанування нею уміннями й навичками ведення здорового способу життя.

Окреслено сукупність пізнавальних і соціальних навичок, що визначають мотивацію і здатність людей на отримання доступу до інформації, спрямованої на формування здорового способу життя.

Імпонує те, що увага акцентується на необхідності формування позитивної мотивації навчально-пізнавальної діяльності у медичному ЗВО, зокрема проаналізовано стан мотивації перед вступом, динаміку її змін упродовж навчання; виокремлено умови, які сприяють формуванню у студентів позитивної мотивації до навчально-пізнавальної діяльності.

Визначено доцільність розроблення та упровадження у закладах освіти галузі охорони здоров'я навчально-дослідницьких проєктів, які потребують альтернативних методів навчання, і сприятимуть соціальній трансформації та наданню доступу студентам до інформації щодо збереження і зміцнення здоров'я, зосереджуватимуть їхню увагу на розумінні його важливості.

У другому розділі «Аналіз проблеми формування здорового способу життя студентів-медиків в умовах сучасної освіти та новітніх технологій» здобувачкою ґрунтовно проаналізовано психолого-педагогічні та соціальні передумови формування ціннісного ставлення студентів до здорового способу життя; визначено вплив навчального процесу та позанавчальної діяльності на стан здоров'я студентів-медиків; з'ясовано соціально-гігієнічні умови та спосіб життя студентів медичного ЗВО.

Правильною є позиція дисертантки у контексті визначення психологічних особливостей студентів в умовах навчальної діяльності у медичних ЗВО, можливості та доцільності використання масмедіа і новітніх технологій у формуванні навичок здорового способу.

Заслуговує позитивної оцінки третій розділ роботи «Моделювання процесу формування здоров'язбережувальної поведінки студентів-медиків закладів вищої освіти», у якому здобувачка репрезентує педагогічну модель взаємозв'язку фундаментальних принципів, процесів, результатів і перспектив у формуванні здорового способу життя студентської молоді

медичних закладів вищої освіти. Імпонує те, що для її розроблення авторкою детально проаналізовано ефективність освітніх програм медичних закладів вищої освіти; визначено чинники впливу на здоров'язбережувальні технології для студентів; охарактеризовано моделі формування здорового способу життя з метою інтерпретації та прогнозування поведінки, пов'язаної зі здоров'ям.

Висновки роботи містять узагальнені результати щодо сутності, змісту та чинників впливу на формування здорового способу життя студентів медичних ЗВО, умов виховання здорового способу життя та шляхів підвищення рейтингу здоров'я у системі цінностей студентів-медиків.

Список використаних літературних джерел оформлено відповідно до встановлених вимог.

На позитивну оцінку заслуговують додатки до дисертації, у яких авторка чітко представила фактологічний матеріал, що вдало конкретизує й унаочнює важливі аспекти дослідження, доповнює його зміст.

Значення для науки і практики одержаних авторкою результатів. Основні положення і висновки, висвітлені у дисертації Л. Б. Лотоцької, стали підґрунтям для оновлення змісту підготовки майбутніх лікарів з теоретичних дисциплін обов'язкової і вибіркової компонент освіти-професійних програм «Медицина» та «Громадське здоров'я». Їх включено до лекційного курсу та тематики практичних занять при викладанні у медичних закладах вищої освіти навчальних дисциплін «Основи громадського здоров'я», «Профілактика, валеологія», «Формування здорового способу життя населення», «Управління якістю життя»; курсів «Організаційно-дидактичні особливості навчального процесу у закладі вищої освіти в галузі охорони здоров'я», «Компетентнісний підхід у вищій медичній освіті. Формування фахової компетентності студентів-медиків, лікарів і провізорів», «Сучасні інтерактивні та проблемно-орієнтовані

технології навчання студентів щодо пошуку та використання доказової інформації».

Результати дослідження впроваджено в навчальну програму мультидисциплінарного циклу тематичного удосконалення «Педагогічні, психологічні та правові аспекти вищої медичної освіти» для науково-педагогічних працівників медичних закладів вищої освіти факультету післядипломної освіти у Львівському національному медичному університеті імені Данила Галицького, в лекційний матеріал та матеріали практичних занять з дисциплін «Основи громадського здоров'я», «Профілактика, валеологія», «Формування здорового способу життя населення» Харківського національного медичного університету, про що свідчать акти впровадження.

Одержані результати можуть бути використані для оновлення змісту навчальних дисциплін, удосконалення освітнього процесу професійної підготовки майбутніх лікарів. Систематизовані результати дослідження є підґрунтям для подальших наукових розвідок з питань зміцнення здоров'я та формування здорового способу життя студентської молоді.

Відповідність змісту автореферату основним положенням дисертації. Структура, зміст, результати роботи, загальні висновки, що викладені в авторефераті, відображають основні положення дисертації. Позитивної оцінки заслуговує оформлення результатів дослідження. Варто відзначити логіку представлення та послідовність виконання наукового пошуку.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації в опублікованих працях. Результати дослідження відображено у 29 наукових публікаціях, з-поміж яких 10 статей у фахових виданнях України, 2 статті в іноземних наукових виданнях, 1 розділ монографії, 16 публікацій у збірниках наукових конференцій.

Представлена дисертаційна робота відповідає паспорту наукової спеціальності 13.00.01 – Загальна педагогіка та історія педагогіки.

Загалом, дисертація Л. Б. Лотоцької виконана на належному науковому рівні, що підтверджує володіння дисертанткою теорією досліджуваної проблеми і відповідними методами наукового пошуку. Структура дисертації відповідає встановленим вимогам, логічно побудована, розкриває тему дослідження, демонструє досягнення його мети шляхом виконання зазначених завдань.

У тексті дисертаційної роботи відсутні порушення положень та принципів академічної доброчесності, ідеї та дослідження інших фахівців супроводжуються відповідними покликаннями у списку використаних джерел.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих результатів, доцільно висловити окремі зауваження і міркування дискусійного характеру:

1. Відповідно до Наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 (зі змінами 2019 року) № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» кількість ключових слів у дисертації має становити від п'яти до п'ятнадцяти. У представленій роботі їх кількість дещо перевищує зазначену норму і становить 17.

2. Одним зі завдань роботи є «дослідити ефективність використання мас-медіа та новітніх інформаційних технологій у формуванні навичок здорового способу життя студентів-медиків». Проте, авторкою не описано критерії оцінки ефективності їх використання у формуванні навичок здорового способу життя студентів.

3. Дискусійним, на нашу думку, є перше положення наукової новизни: «вперше простежено наявність різноманітних підходів щодо трактування дефініції «здоров'я» як складного феномена глобального значення...». Коректніше було б сформулювати дане положення наступним

чином: доповнено дані щодо наявності різноманітних підходів у трактуванні поняття «здоров'я»...

4. Маємо міркування щодо необхідності уточнення методів дослідження. Зокрема, у переліку емпіричних методів авторка зазначає педагогічний експеримент. Хотілося б отримати роз'яснення щодо його організації, змісту та термінів проведення.

5. Варто було б уніфікувати терміни та поняття, які застосовуються у роботі, зокрема авторка використовує у тексті *«студенти медичних вишів»* – *«студенти медичних ЗВО»*; у завданнях *«теоретична модель»* – у науковій новизні *«педагогічна модель»* – у висновках *«теоретична логічна модель»*.

6. Позитивно оцінюючи напрацювання авторки, вважаємо за доцільне звернути увагу на відсутність методичних рекомендацій, які б збагатили дисертаційну роботу та підвищили її практичну значущість.

Разом з тим, висловлені зауваження і міркування дискусійного характеру не впливають суттєво на загальну позитивну оцінку проведеного дослідження та жодним чином не знижують наукової вартості дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.
Аналіз роботи, автореферату та опублікованих праць Лесі Богданівни Лотоцької дозволяє зробити висновок, що виконана нею кандидатська дисертація є викінченим самостійним дослідженням, яке має актуальну тему, наукову новизну, теоретичну та практичну значущість. Висновки відповідають поставленим завданням, які вирішені у повному обсязі.

Таким чином дисертаційна робота на тему **«Формування здорового способу життя у студентів медичних закладів вищої освіти»** є самостійною, завершеною науковою роботою, яка відповідає вимогам щодо дисертаційних робіт, поданих на здобуття наукового ступеня кандидата наук, зокрема вимогам пунктам 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів»,

затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 1197 від 24.07.2013 р. (зі змінами, внесеними згідно з Постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р. та № 1159 від 30.12.2015 р.), а її авторка, **Леся Богданівна Лотоцька**, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
декан факультету терапії та реабілітації,
професор кафедри фітнесу та рекреації
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського

Мирослава Данилевич

Підпис М. В. Данилевич засвідчую:

Проректор з науково-педагогічної роботи
та міжнародних зв'язків
Львівського державного університету
фізичної культури імені Івана Боберського,
кандидат біологічних наук, професор

Андрій Вовканич